

Széles Tamás

Lenin

Munkásmozgalmi monopertt egy részben

A rendszerváltás 30. évfordulójára

Szerzői oltalom alatt álló mű. A szöveg bármilyen, részleteiben vagy egészében történő felhasználása a szerző előzetes írásbeli engedélyéhez kötött.

(A játéktérben egy karosszék áll, mellette egy kis asztal, terítővel, rajta gramofon, Nagyvezsda Krupszkaja bekeretezett fotográfiája, valamint két felbontatlan levél hever. Amikor a nézők bejönnek, a gramofon folyamatosan recseg, mintha a tű a lmez elején járna. Amikor helyet foglaltak, a gramofonból felhangzik a nyitány, majd Lenin siet be, hóna alatt iratok, amiket a karosszékbe dob. Szemmel láthatóan elkésett. Órájára pillant, hanyagul leveti kabátját és jellegzetes sapkáját, szintén a karosszékre dobva, közben mentegetőzve, nagy lendülettel szól a közönséghez.)

Eltársak! Nagyon sajnálom és nagyon kérem elnézésüket, hogy nem érkezhettem meg előbb. Azért nem jöhöttem, mert betegségem után meglehetősen hosszú időre munkaképtelenné váltam és hétről hétre halogatnom kellett mai beszédemet.¹ *(Megköszörüli a torkát.)*

A versailles-i békével Európa és az egész világ a csőd felé halad.² A tőkés mérheterlenül megszedték magukat a háborún, a költségeket és adósságokat pedig a munkások vállára hárítják át.³ Az egész földtekét felosztották, a legnagyobb tőkés kezükbe kerítették a nyersanyagforrásokat és termelési eszközöket.⁴

(Észreveszi az asztalkán heverő leveleket, s mialatt töretlen forradalmi rendülettel szónokol, szemügyre veszi őket. Láthatóan izgalomba hozzák a levelek. Figyelme inntől megoszlik a közönség és a levelek között. Alig várja, hogy felbonthassa őket.)

A háború a föld népességéből körülbelül egynegyed milliárdnyit egy csapásra olyan helyzetbe taszított, amely egyértelmű a gyarmati helyzettel. Ilyen helyzetbe taszította Oroszországot, Ausztria-Magyarországot, Németországot, Bulgáriát. A versailles-i szerződés olyan feltételeket kényszerített rájuk, amelyek ezeket a fejlett népeket gyarmati függőségbe juttatták, nyomorra, éhínségre, pusztulásra kárhoztatták és megfosztották jogaiktól, mert a szerződés sok nemzedékre lebélyőzta és olyan körülmények közé juttatta őket, amelyek között még egyetlen civilizált nép sem élt. A háború után legalább egy és egynegyed milliárdnyi népesség gyarmati elnyomás, a barbár kapitalizmus kizsákmányolása alatt sínylődik.⁵

Eltársak, a föld népességének megosztlása alapján sokszorosán megnőtt a kizsákmányolás a finánctóke, a tőkés monopóliumok részéről.⁶ Maroknyi ember gazdagsága hihetetlenül megnőtt, a fényűzés felülmúl minden képzeletet, ugyanakkor a munkásosztály nyomora mindinkább fokozódik, mégpedig a földkerekség

¹ Lenin, "Beszéd s moszkvai szovjetek plenumán", *Lenin válogatott művei*, III., 430.

² Lenin, "A Kommunista Internacionálé II. Kongresszusa", *Lenin válogatott művei*, III., 262.

³ op. cit., *Lenin válogatott művei*, III., 263.

⁴ op. cit., *Lenin válogatott művei*, III., 259.

⁵ op. cit., *Lenin válogatott művei*, III., 260.

⁶ op. cit., *Lenin válogatott művei*, III., 261.

lakosságának 70%-áé. A világtörténelemben ez az első eset, amikor jogilag szentesítik egy és egynegyed milliárd ember kirablását, függő helyzetét, nyomorát és éhínségét.

Az 1914-1918-as háború világosan feltárta az egész világ előtt a polgári demokratikus frázisok hazug voltát és bebizonyította, hogy a hírhedt "nyugati demokráciák" versailles-i szerződése brutális és aljas erőszak a gyenge nemzetekkel szemben. Most nem szorítkozhatunk arra, hogy valljuk és hirdetjük a különböző nemzetekhez tartozó dolgozók közeledésének szükségességét.⁷

A régi módszerekkel semmit sem lehet tenni, sem egyes sztrájkok nem használnak, sem parlamenti harc, sem szavazás nem használ semmit, mert a "magántulajdon szent" és az egész világ maroknyi ember rabságába került; ugyanakkor a munkások életkörülményei egyre elviselhetetlenebbé válnak. Nincs más megoldás, mint a kizsákmányolók "magántulajdonának" megszüntetése.⁸

"Szervezkedjete!" Szervezkedjete politikai pártba, szervezkedjete elszánt harcra az önkényuralmi kormány és az egész tőkés társadalom ellen.⁹

(Az 1. dal előzenéje még a gramofonból hallatszik, majd átúszik a hangszóróba, hogy Lenin elénekelhesse himnusát.)

1. betétdal:

Fel, te elnyomott

Fel, te elnyomott, a harcra,

Fel, fel, te éhező!

Nem vagy ítélve kudarcra,

Mert vár egy szebb jövő!

Támadnak vak dühvel, aljasul

Tőkések, burzsoák,

De rabláncunk végre a porba hull,

S szabad lesz a világ!

(A zene tovább szól a gramofonból. Ez alatt Lenin izgatottan kibontja az egyik levelet, átfutja, majd összehajtja és zakója belső zsebébe teszi, a szíve fölé. Egy pillanatra gondolataiba merül, majd egészen más hangvételben, mint korábban, nagyon kedvesen folytatja.)

Volt idő, amikor nem volt állam. Mielőtt a társadalom osztályokra tagozódott, állam sem létezett. Akkor nem volt külön apparátus arra a célra, hogy rendszeresen alkalmazzanak erőszakot és az embereket erőszaknak vessék alá. Amikor még nem volt állam, az emberek közötti kapcsolatot, a társadalmat, a fegyelmet, a mukarendet a szokás, a hagyományok ereje, a tekintély vagy tisztelet tartotta fenn. Az őstársadalomban még semmi jele sem észlelhető az államnak. Látjuk a szokások uralmát, a tekintélyt, a tiszteletet, amelyben a nemzetség vénei részesültek, és a hatalmat, amelyet gyakoroltak... *(Egy pillanatra megtorpan és elmosolyodik.)* látjuk

⁷ Lenin, "A nemzeti és a gyarmati kérdéstről szóló tézisek első vázlata", *Lenin válogatott művei*, III., 244.

⁸ op. cit., *Lenin válogatott művei*, III., 264-265.

⁹ Lenin, "Mozgalmunk legfontosabb feladatai", *Lenin válogatott művei*, I., 100.

hogy ezt a hatalmat néha nőkre ruházták – a nő akkori helyzete nem hasonlított mai jogfosztott, elnyomott helyzetére.

Kezdetben az osztály nélküli társadalom amelyben nem voltak arisztokraták; azután a rabszolgaságon alapuló társadalom, a rabszolgatartó társadalom következett. Ezt az utat megjárta az egész modern, civilizált Európa. Rabszolgatartók és rabszolgák – ez az első nagy osztálytagozódás.

Az ókori Görögországban és Rómában, már akkor létrejön a különbség a monarchia és a köztársaság, az arisztokrácia és a demokrácia között. A monarchia – egyeduralkodó; a köztársaság – minden olyan hatalom tagadása, amely nem választás útján jön létre; az arisztokrácia – egy aránylag törpe kisebbség uralma; a demokrácia – a nép uralma. Mindezek a rabszolgaság korában keletkeztek. Ha monarchia létesült, az rabszolgatartó monarchia, ha köztársaság, az rabszolgatartó köztársaság volt. A rabszolga a törvény értelmében csupán tárgy volt, még a meggyilkolását sem tekintették büntettnak. A lényeg mindig egy és ugyanaz maradt: a rabszolgáknak semmilyen joguk sem volt, nem ismerték el őket embereknek.

Ugyanezt látjuk a hűbéri államban is. A társadalom jobbágytartó földesurakra és jobbágyokra oszlott. Teljes jogúak csakis a földesurak lehettek. A parasztok helyzete alig különbözött a rabszolgák helyzetétől. A törvények alapján véve arra irányultak, hogy a földesúr fenntartsa a jobbágyok fölötti hatalmát.

A világpiacon kialakulásával, a pénzforgalom fejlődésével egy új osztály keletkezett: a tőkés osztály. A XVIII. - XIX. század folyamán Nyugat-Európa minden országából kiszorult a hűbériség, felváltotta a kapitalizmus, amelyben megmaradt az osztályokra tagozódás, megmaradtak a hűbériség különféle nyomai és csökevényei. A tőke birtoklói, a föld birtoklói a lakosság elenyésző kisebbségét alkották és alkotják, amely hatalmában tartja, elnyomja, kizsákmányolja a dolgozók tömegét.

A törvény egyenlően védi a tulajdont. A tőkés társadalom a szabadság jelszavával indult harcra a hűbériség, a régi feudális rend ellen. De ez a szabadság azt illette meg, akinek tulajdona volt. Az állam kijelentette: megőrizzük a magántulajdont, és azt mindenféle támogatásban és védelemben részesítette.

Az állam ott és akkor jelenik meg, ahol és amikor megjelennek a kizsákmányolók és kizsákmányoltak. Amilyen mértékben létrejön az osztálytársadalom, olyan mértékben létrejön és megszilárdul az állam. Marx szerint az állam az osztályuralom szerve, az egyik osztály szerve a másik elnyomására. Az állam nem más, mint az emberek kényszerítésére szolgáló különleges apparátus. Olyan gépezet, amely arra szolgál, hogy egyik osztály fenntarthassa uralmát a másik osztály fölött.

Az erőszak állandó apparátusa nélkül nem lehet a társadalom túlnyomó részét arra kényszeríteni, hogy a másik rész számára rendszeresen munkát végezzen. A jelentéktelen kisebbség uralma az emberek hatalmas többségén nem lehetséges kényszer alkalmazása nélkül. A parlament, a választások bábuja, játékszerek.

A kispolgári politikusok véleménye szerint a rend éppen az osztályok kibékítése, nem pedig egyik osztály elnyomása a másik által; az összeütközések mérséklése szerintük kibékítést jelent és nem azt, hogy az elnyomott osztályokat megfosztják az elnyomók megdöntéséért való harc eszközeitől és módszereitől, amelyekkel lerázhatnák magukról elnyomóikat.¹⁰ Az állandó hadsereg és a rendőrség az államhatalom erejének legfőbb eszközei.¹¹ A közhatalomnak és az adóbehajtás jogának birtokában – írja Engels – a hivatalnokok a társadalom fölött álló szerveiként

¹⁰ Lenin, "Állam és forradalom", *Lenin válogatott művei*, II., 158.

¹¹ op. cit., Lenin, "Állam és forradalom", *Lenin válogatott művei*, II., 162.

jelennek meg. Kivételes törvényeket hoznak a hivatalnokok szentségéről és sérthetlenségéről. A vagyon közvetve, de annál biztosabban gyakorolja hatalmát, először is a hivatalnokok megvesztegetése útján, másodsor a kormány és a tőzsde szövetsége útján.¹² Tudjuk, mit jelent ez a függése maroknyi gazdagtól egy és egynegyed milliárd, lehetetlen megélhetési viszonyok közé került embernek.¹³

A világ legdemokratikusabb köztársasága az Észak-amerikai Egyesült Államok, de sehol sem nyilvánult meg olyan durván, olyan nyílt megvesztegetés formájában a tőke uralma, maroknyi milliárdos uralma az egész társadalom fölött, mint Amerikában. A tőke, ha már létezik, az egész társadalmon uralkodik, és semmiféle demokratikus köztársaság, semmiféle választójog sem változtat a dolog lényegén.¹⁴

(Lenin a gramofonhoz lép, felhúzza. Megszólal a második dal, ahogy az előbb, a bevezető dallamok a gramofon tölcséréből szólnak, majd a zene átúszik a hangszóróba.)

2. betétdal:
Mindig a pénz

Mindig a pénz, mindig a tőke
Volt, ami ínségbe taszított.
Érted-e már, érted-e végre,
Mért vagy szegény és jogfosztott?

Rfr.
Mindaz, ki fél, új napra kél,
Szabad lesz népünk, ráragyog a fény,
Eltárs, jöjj hát, új világba lépünk,
Légy most bátor, büszke és kemény!

Szálljon a dal és lobogónkat
Új szelek fújják, jöjj, diadal!
Dobban a szív s zengi dalunkat
sok proletár és fiatal.

Rfr.
Mindaz, ki fél, új napra kél,
Szabad lesz népünk, ráragyog a fény,
Eltárs, jöjj hát, új világba lépünk,
Légy most bátor, büszke és kemény!

(Lenin a dal alatt kibontotta a második levelet is, amit most féretesz. A következő szöveg alatt a levél megosztja figyelmét, folyton a lavéllal kokettál.)

¹² Lenin, "Állam és forradalom", *Lenin válogatott művei*, II., 163-164.

¹³ Lenin, "A Kommunista Internacionálé II. Kongresszusa", *Lenin válogatott művei*, III., 266.

¹⁴ Lenin, "Az államról", *Lenin válogatott művei*, III., 95-107.

A politikában az emberek mindig az ámítás és az önámítás együgyű áldozatai voltak és azok is maradnak.¹⁵ Az egésznek a lényege a megvesztegetés. Ez ezernyi különböző úton történik: ezer és ezer jó kis állást teremtenek a szövetkezeti vezérek, a szakszervezetek vezérei, a parlamenti vezérek számára. Ez történik mindenütt, ahol modern, civilizált tőkés viszonyok vannak.¹⁶ Ilyen a *valóságos* politikai helyzet.¹⁷

A vagyon mindenhatósága azért *biztosítottabb* a demokratikus köztársaságban, mert nem függ a politikai gépezet hibáitól. A demokratikus köztársaság a kapitalizmus lehető legjobb politikai burka, és ezért a tőke, miután birtokba vette, semmiféle változása sem ingatja meg.¹⁸ A burzsoázia úgy viselkedik, mint egy rabló, aki vérszemet kapott és elvesztette a fejét.¹⁹ Amíg állam van, nincs szabadság. Amikor szabadság lesz, nem lesz állam.²⁰

A kispolgári nacionalizmus fenntartja a nemzeti önzést.²¹ Minél elmaradottabb valamely ország, annál erősebb benne a patriarchizmus és a maradiság, amelyek arra vezetnek, hogy a kispolgári előítéletek: a nemzeti önzésből és korlátoltságból fakadó előítéletek különösen erősnek és szívósnak bizonyulnak. Ezek az előítéletek csak akkor tűnhetnek el, amikor eltűnt az imperializmus és a kapitalizmus.²²

(Lenin leül a karosszékre és figyelmesen elolvassa. Mosolyog. Majd újra a borítékot veszi kézbe és kihúzza belőle egy fotográfát, amelyen Inessza Elizabet Armand látható. Teljes meghatottsággal szemléli szerelme képmását és dalra fakad.)

3. betétdal
1. Inessza dal

Álmomban látlak,
Sóváran várlak,
Édes, drága Inesszám!

Szívembe zárlak,
híven imádlak,
Édes, drága Inesszám!

Minden levélre
szívem pecsétjét
csókolja a szám.

Boldog reménybe
És szennvedélybe
ringatsz, édes Inesszám!

¹⁵ Lenin, "A marxizmus három forrása és három alkotórésze", *Lenin válogatott művei*, I, 55.

¹⁶ Lenin, "A Kommunista Internacionálé II. Kongresszusa", *Lenin válogatott művei*, III., 270.

¹⁷ Lenin, "Levelek a távolból", *Lenin válogatott művei*, II., 33.

¹⁸ Lenin, "Állam és forradalom", *Lenin válogatott művei*, II., 165.

¹⁹ Lenin, "A Kommunista Internacionálé II. Kongresszusa", *Lenin válogatott művei*, III., 268.

²⁰ Lenin, "Állam és forradalom", *Lenin válogatott művei*, III., 223.

²¹ op. cit., Lenin, "A nemzeti és a gyarmati kérdéstről szóló tézisek első vázlata", *Lenin válogatott művei*, III., 246.

²² op. cit., Lenin, "A nemzeti és a gyarmati kérdéstről szóló tézisek első vázlata", *Lenin válogatott művei*, III., 248.

Hívlak csak egyre,
Várlak epedve,
dear Friend, édes Inesszám!

Mint egyszer, régen,
Kérlek szerényen,
Úgy csókold meg a szám!

Mint egyszer régen,
Úgy csókold a szám!

(A dal végén táncra perdül, mintha Inesszával járná egy bál nagy walzerét, majd az utolsó akkordokra visszül a karosszékre és forrón megcsókolja a képet, amit a kisasztalra rak, nekítámasztja annak a képnek, amin felesége, Nagyezsda Krupszkaja látható. Feláll, egy pillanatig összeszedi gondolatait, majd folytatja.)

A tulajdon megoszt. A kisebbségi tulajdonosok szétforgácsoltak; akik nagyobb tulajdonnal rendelkeznek, ellenségei azoknak, akiknek kevesebbjük van. Két tábor áll egymással szemben, mégpedig – túlzás nélkül – világméretben. A kisebbségről és többségről, a demokráciáról és a szabadságról szóló frázisok semmit sem döntenek el.

A polgári demokrácia lépten-nyomon "szabadságról" és "egyenlőségről" szaval. Ami a tőke számára szabadság, az bűn a munkások ellen. A jóllakott és az éhező egyenlősége büntett.

Azt mondja: "Akinak tulajdona van, egyenlő azzal, aki koldus." Ez az "egyenlőség" a tőkésosztálynak adta az uralmat. Az alkotmányban szabadságról, egyenlőségről írtak. Ez hazugság. Amíg dolgozók vannak, addig a tulajdonosok képesek, sőt kénytelenek spekulálni. Minden alkotmány leglényegesebb tartalma egyedül a tulajdon, még a legköztársaságibb és legdemokratikusabb alkotmányé is. Nincs egyenlőség, a jóllakott nem egyenlő az éhezővel, a spekuláns nem egyenlő a dolgozóval. A kizsákmányolt nem lehet egyenlő a kizsákmányolttal.²³

"Egyenlő jog" – mondja Marx – itt valóban van, de ez még a "polgári jog", amely, mint minden jog, *e g y e n l ő t l e n s é g e t t é t e l e z f e l*. Minden jog annyit jelent, hogy *e g y e n l ő* mércét alkalmazók *k ü l ö n b ö z ő* emberekre, akik a valóságban nem egyformák, nem egyenlők; ezért az "egyenlő jog" az egyenlőség megsértése és igazságtalanság. Az egyik többet kap, mint a másik, az egyik gazdagabb, mint a másik. Hogy mindezeket a visszasságokat elkerülhessük, a jognak nem egyenlőnek, hanem (ellenkezőleg) egyenlőtlennek kell lennie.²⁴ "Aki nem dolgozik, ne is egyék" – "egyenlő mennyiségű munkáért egyenlő mennyiségű termék."²⁵

4. betétdal
Mind, ki éhes

Mind, ki éhes, egyék, ha dolgozik,

²³ Lenin, "A proletár forradalom és a renegát Kautsky", *Lenin válogatott művei*, III., 402.

²⁴ Lenin, "Állam és forradalom", *Lenin válogatott művei*, III., 221.

²⁵ Lenin, "Állam és forradalom", *Lenin válogatott művei*, III., 222.

De az, ki munkát nem ragad,
Nem is eszik ma itt!

Mind, ki éhes, az nálunk jól lakhat,
De tőkés úrnak, gazdagnak
Nem juthat egy falat!

Jöjj, ülj asztalhoz, éhes proletár,
a néprajmi rendszerben rád a bőség vár!

Húsos kondér, a munkásosztály vár,
Tebelőled ma jól lakik az összes proletár!
Jólét, bőség, most áradj szerteszt,
s a reakciós nemesség meregesse a... meregesse a... meregesse szemét!

(Nagy lendülettel mondja tovább. Ugyanakkor zavarni kezdi, hogy Inessza képe Nagyezsda képe előtt van. Folyton hátra pislog és beszéd közben azon gondolkodik, hogyan oldja meg ezt a faramuci helyzetet?)

A proletariátus megragadja az államhatalmat és a termelési eszközöket állami tulajdonná változtatja. De ezzel megszünteti önmagát mint proletariátust, ezzel megszüntet minden osztálykülönbséget és osztályellentétet, és ezzel megszünteti az államot is mint államot. Az eddigi társadalomnak szüksége volt az államra, a kizsákmányolt osztály erőszakos fékentartásához. Mihelyt nincs többé társadalmi osztály, amely elnyomásban tartandó, nincs többé mit elnyomni. A személyek feletti kormányzás helyébe dolgoknak az igazgatása és termelési folyamatok vezetése lép. Az államot nem »eltörlik«, az állam elhal.²⁶

A mi alkotmányunk nem írott malaszt. Megszűnik a tulajdon. A győztes proletariátus véglegesen eltörölte és pozdorjává zúzta a tulajdont, ebben nyilvánul meg az osztály uralma. Mindenekelőtt a tulajdon kérdésében. Amikor a tulajdon kérdését megoldottuk, ezzel biztosítottuk az osztály uralmát.

(Odalép a kisasztalhoz, leveszi Inessza fényképét, majd megragadja a terítőt és egyetlen határozott mozdulattal kirántja a gramofon és Nagyezsda képe alól, amik meg sem rezdülnek. ezután a terítővel letakarja Nagyezsda képét és elé állítja Inessza fotóját. Elégedetten folytatja.)

A bankok a parlagon heverő pénztőkét működő, vagyis profitot hajtó tőkévé változtatják és a tőkésosztály rendelkezésére bocsátják. A bankok szerény közvetítőkből mindenható monopolistákká nőnek. A kis bankokat háttérbe szorították a nagyok, számos kis bank valójában nagybankok fiókjává vált. A nagyvállalatoknak, különösen a bankoknak, nemcsak az a módszerük, hogy felfalják a kisebbeket, hanem az is, hogy a kisebbeket "magukhoz csatolják", bevonják a "maguk" csoportjába. Gyorsan épül ki egy olyan hálózat, amely kiterjed az egész országra, centralizál minden tőkét és pénzjövendelmet, s az elaprózott gazdaságok ezreit meg ezreit egységes tőkés nemzetgazdasággá, majd világgazdasággá alakítja át. Egyre több aránylag önálló gazdasági egységet egyetlen központnak vetnek alá. Maroknyi

²⁶ Lenin, "Állam és forradalom", *Lenin válogatott művei*, II., 166-167.

monopoltókés alárendeli magának az egyes tőkészek üzleti helyzetét, megszerezve a lehetőséget arra, hogy *ellenőrizze* őket, befolyást gyakoroljon rájuk és teljesen meghatározza sorsukat. S egy szép napon arra ébredünk, hogy csupa tröszt vesz körül bennünket. Legfeljebb azt a szemrehányást tehetjük magunknak, hogy nem gátoljuk a dolgok fejlődésének meggyorsított folyását.²⁷

(Zsebébe nyúl, előveszi a második levelet, közben leül, újra átfutja. Mosolyog.)

Rajtad kívül nincs senki...²⁸ Óriási örömet szerezteél nekem.²⁹

(Megakad a szeme a sorokon, újra olvassa. Majd úgy beszél, mintha Inessza ott állna mellette.)

Dear Friend! Azt tanácsolom, teljesen hagyja ki "a szabad szerelem követelését". Ez valójában nem proletár, hanem burzsoá követelés. Mit lehet ezen érteni? *S z a b a d s á g o t* a vallási előítéletektől? A papa tilalmától? A szerelem komoly felfogásától? A gyermekszüléstől? A házasságtörés szabadságát?³⁰ Entre nous – privátim! – nem tanácsolom...³¹

5. betétdal
2. Inessza dal

Hogy lesz boldog az asszony, hogyha nem lehet az?
Szívem sajdul e szótól, s nincsen arra vigasz.

Hogy lesz boldog a férfi, Élte sem az övé.
Mindenem csak a népé, s a forradalomé.

Hogy lesz boldog az ember, kit a nép felemel?
Szívtelen ez a rendszer, mégsem adhatom... mégsem adhatom...
nem adom soha fel!

(Lenin sötét arccal feláll, tekintete borús, keserűen kezd beszélni.)

Vajon van-e kommunista erkölcs? Van-e kommunista erkölcsösség? Gyakran úgy tüntetik fel a dolgot, hogy nekünk nincs erkölcsünk, s a burzsoázia gyakran azzal vádol bennünket, hogy mi, kommunisták, minden erkölcsöt tagadunk. Milyen értelemben tagadjuk mi az erkölcsöt, erkölcsösséget? Abban az értelemben, ahogy azt a burzsoázia prédikálta, amely ezt az erkölcsöt az isten parancsaiból vezette le. Ami ezt illeti, istenben nem hiszünk.³² Soha semmiféle Krisztus nem létezett.³³ Minden vallásos eszme, isteneszme vagy az istennel való kacérkodás kimondhatatlan

²⁷ Lenin, "Az imperializmus mint a kapitalizmus legfelsőbb foka", *Lenin válogatott művei*, I., 459-463.

²⁸ Lenin levele I. F. Armandhoz, *V. I. Lenin össze művei*, 48, 315.

²⁹ Lenin levele I. F. Armandhoz, *Lenin össze művei*, 48, 333.

³⁰ Lenin, levele I. F. Armandhoz, 1915. I. 17., in *Lenin összes művei*, 49., Budapest, Kossuth Kiadó, 1977., 52.

³¹ Lenin, levele I. F. Armandhoz, 1916. XI. 25., in *Lenin összes művei*, 49., Budapest, Kossuth Kiadó, 1977., 341.

³² Lenin, "Az ifjúsági szövetségek feladatai", *Lenin válogatott művei*, III., 285.

³³ Lenin, "A harcok materializmus jelentőségéről", *Lenin válogatott művei*, III., 377.

hitványság, a legundorítóbb mótely. Aki az *isten* építésével foglalkozik, saját köldökét szemléli, önmagában gyönyörködik, "én"-jének legszennyeesebb, legostobább, legszolgaibb vonásokkáit szemléli. *Szerelmesen bámulja önmagát* a bárgyú kispolgárság, a tehetetlen nyárspolgárság. Mind *egykutya*, egyformán undorító.³⁴ Mi tagadunk minden olyan erkölcsöt, amelyet embereken kívül álló, osztályokon kívül álló fogalomból vezetnek le. Azt mondjuk, ez csalás, a munkások és a parasztok félrevezetése és elbutítása.³⁵

Erkölc az, ami elősegíti a régi kizsákmányoló társadalom elpusztítását és valamennyi dolgozó egyesülését a kommunisták új társadalmát megteremtő proletariátus körül.

Engels már régen tanácsolta, hogy fordítsák le tömeges terjesztés céljából a XVIII. század végének harcos ateista irodalmát. Mi ezt eddig, szégyenletes módon nem tettük meg. A sokmilliós néptömegek, az egész modern társadalom sötétségre, tudatlanságra és előítéletekre kárhoztatott. A régi ateisták friss, eleven, tehetséges, a klerikális ideológiát szellemesen és nyíltan támadó publicisztikája alkalmasabb, hogy az embereket felébressze vallásos álmukból. Az a legfontosabb, hogy a még tanulatlan tömegekben a vallási kérdésekkel szemben elfoglalt tudatos álláspontunkkal és valláskritikánkkal fel tudjuk kelteni az érdeklődést.

Teret kell biztosítani az ateista propaganda, irodalom és állami munkánk óriási fogyatékoságainak kiküszöbölése számára. Különösen fontosak azok a könyvek és brosúrák, amelyek sok konkrét tény alapján mutatják meg hogyan függnek össze a burzsoázia osztályérdekei a vallásos intézmények érdekeivel. Annál világosabb lesz, hogy a "modern demokrácia" nem jelent mást, mint hogy szabad azt hirdetni, aminek hirdetése előnyös a burzsoázia számára.³⁶

A bolsevik forradalom az egyetlen demokratikus forradalom olyan kérdések tekintetében, mint a házasság, a válás és a házasságon kívül született gyermekek helyzete. Ezek pedig a legközvetlenebbül érintik a lakosság nagyobbik felének érdekeit.³⁷

Jó volna ha megszabadulnánk a burzsoázia előtti kultúrák különösen rothadt típusaitól, a hivatalnoki vagy feudális kultúrától. Sok fiatal írónknak jól emlékezetébe kell ezt vésnie.³⁸

Emlékszem, Napóleon ezt írta: "On s'engage et puis... on voit." "Először fogjunk bele az igazi harcba, aztán majd meglátjuk, mit teszünk." Mi bele is fogtunk az igazi harcba.³⁹

6. betétdal

A hit dala

A bilincs nem ereszt,
Nem vált meg a kereszt,
Csak a véredet szívja a pap!
De ne félj, proletár,
Majd a párt kikupál,

³⁴ Lenin, levele A. M. Gorkijhoz, *V. I. Lenin összes művei*, 48., 237-238.

³⁵ op. cit., Lenin, "Az ifjúsági szövetségek feladatai", *Lenin válogatott művei*, III., 285.

³⁶ op. cit., "A harcos materializmus jelentőségéről", *Lenin válogatott művei*, III., 376-377.

³⁷ op. cit., "A harcos materializmus jelentőségéről", *Lenin válogatott művei*, III., 381

³⁸ Lenin, "Inkább békésebbet, de jobban", *Lenin válogatott művei*, III., 469.

³⁹ Lenin, "Forradalmunkról", *Lenin válogatott művei*, III., 463.

Mire Moszkvában lemegy a nap.

Ha a nép nekilát,
Lerombol, amit lát,
Tempломot, kegyhelyet, s ami van még!
Gyere, itt a helyed,
Legyen új istened
az erőd és a Népszövetség!

Krisztusod sose volt,
Nem támad fel a holt,
Kitaláció ez az egész!
Bűnöket föl nem old,
Csak újabbakkal told,
A hited csúny lelki penész.

Vörös csillag ragyog
És az ész győzni fog,
Bárhogyan hiteget is a sztárec!
Nem az ő szava dönt,
Sem az ég odafönt,
Mert az isten a párt szava lesz!

(Lenin egészen belehergeli magát az indulatba, a következőket egyre fokozódó dühvel és haraggal, ugyanakkor kétségbeesett vehemenciával szónokolja.)

A kizsákmányoltnak fel kell lázadnia a kizsákmányoló ellen.⁴⁰ Fel kell elevenítenünk emlékezetünkben, amit Marx a felkelésről mondott: "a felkelés – művészet."⁴¹ A felkelést úgy kell kezelni, mint művészetet, hogy ki kell vívni az első sikert és sikerről sikerre kell haladni, nem hagyva abba a támadást az ellenség ellen, kihasználva az ellenségnél mutatkozó zavart.⁴²

Minden mélyreható forradalom idején *szabály* az, hogy a kizsákmányolók *hosszú ideig makacs, kétségbeesett* ellenállást fejtenek ki. A kizsákmányolók sohasem vetik alá magukat a kizsákmányoltakból álló többség döntésének.⁴³

Minden erőmmel igyekszem meggyőzni az elvtársakat arról, hogy most minden egy hajszálon függ. Le kell tartóztatni, ha törik, ha szakad még ma este, ma éjjel a kormányt, miután lefegyvereztük, ha ellenállást tanúsítanak. Nem szabad várni!! Mindent elveszíthetünk!! Kinek kell kézbe vennie a hatalmat? Ez most nem fontos: hadd vegye kézbe a Forradalmi Katonai Bizottság, vagy "valamely más intézmény", amely kijelenti, hogy valóban a nép érdekeit, az éhezők érdekeit képviselik. A történelem nem bocsátja meg a késedelmeskedést a forradalmároknak, akik ma győzhetnek (és ma biztosan győzni fognak), holnap viszont azt kockáztatják, hogy mindent elveszítenek. A felkelés feladata a hatalom megragadása; politikai célja a hatalom megragadása után tisztázódik. Mérhetetlen volna a forradalmárok bűne, ha elszalasztanák a pillanatot, amikor tudják, hogy tőlük függ a menekülés az éhínségtől.

⁴⁰ Lenin, "A Kommunista Internacionálé II. Kongresszusa", *Lenin válogatott művei*, III., 273.

⁴¹ Lenin, "Marxizmus és felkelés", *Lenin válogatott művei*, III., 244.

⁴² Lenin, "Marxizmus és felkelés", *Lenin válogatott művei*, III., 245.

⁴³ Lenin, "A proletár forradalom és a renegát Kautsky", *Lenin válogatott művei*, III., 403.

A kormány inog. Meg kell neki adni a *kegyelemdőfést*, ha törik, ha szakad! Az akció halogatása a halállal egyértelmű.⁴⁴

(*Lenin nagy lendülettel adja ki a parancsokat, a végére szinte eszelőssé válik.*)

Mozgósítsák az összes erőket, haladéktalanul vessenek be mindenkit!⁴⁵ Küldjenek ki minél több felfegyverzett munkásokból álló osztagot!⁴⁶ Segítsék 10 000 puskával és töltényekkel, 10 háromhüvelykes ágyúval és lövedékekkel.⁴⁷ Szállítsanak el minden értéket és élelmiszert. Minden egyebet semmisítsenek meg. Semmit se hagyjanak az ellenségnek. Szedjék szét a síneket. Robbantsák fel a hidakat.⁴⁸ Szerezzünk be krumplit és fegyvert az imperialista rablóktól.⁴⁹ Lépjenek fel fegyveresen és a legelszántabban a román ellenforradalmi parancsnokság ellen.⁵⁰ Helyeslem, hogy a szabotáló milliomosokat becsukták, küldjék őket bányába félévi kényszermunkára.⁵¹ A letartóztatások r e n d k í v ü l nagy fontosságúak, nagy energiával kell végrehajtani őket. K ü l ö n l e g e s intézkedéseket kell tenni, hogy megakadályozzuk iratok megsemmisítését, a szökéseket, dokumentumok elrejtését.⁵² Küldjenek g a b o n á t, g a b o n á t és g a b o n á t!!! Másképp Petrográd elpusztul. Különvonatok és osztagok. Begyűjtés és rakodás.⁵³ Az állami pénzjegynyomdának Gyertyaszentelőkor is d o l g o z n i a kell.⁵⁴ Küldjenek több gabonát.⁵⁵ Ha törik, ha szakad, még ma el kell foglalni Rosztovot.⁵⁶ A kibányászott aranyat a termelési önköltség szerint fizessék.⁵⁷ Haladéktalanul tájékoztassanak a régi emlékművek lebontásáról, újakkal való kicseréléséről.⁵⁸ A föld az élő és holt felszereléssel együtt átadandó a földbizottságoknak.⁵⁹ A birtokok a nép vagyonát alkotják.⁶⁰ *M a x i m á l i s m é r t é k b e n* kell párterőket élelmezési munkákra *átirányítani*. Bizonyosan elpusztulunk és elpusztítjuk az egész forradalmat, ha a legközelebbi hónapokban nem győzzük le az éhínséget.⁶¹ Elrendeljük a kőolajipar nacionalizálását, az olajtermékek állami monopóliumát.⁶² Harcra az önkényuralmi kormány és az egész tőkés társadalom ellen.⁶³ Agyonlövés!⁶⁴

⁴⁴ Lenin, "Levél a Központi Bizottság tagjaihoz", *Lenin válogatott művei*, II., 250-251.

⁴⁵ Lenin, "Az OKP összes kerületi bizottságaihoz, az összes kerületi szovjetekhez, a Vörös Hadsereg összes törzséhez", *Lenin összes művei*, 50., 130.

⁴⁶ Lenin, "Távmondat Moszkva összes kerületi szovjetjeihez", *Lenin összes művei*, 50., 132.

⁴⁷ Lenin, "K. A. Mehonosinhoz", *Lenin összes művei*, 50., 32.

⁴⁸ Lenin, "Távirat a drisszai szovjet elnökéhez", *Lenin összes művei*, 50., 53.

⁴⁹ *ibidem*, Lenin, "Az OSZD(b)MP Központi Bizottságához".

⁵⁰ Lenin, "Távirat L. M. Karahanhoz", *Lenin összes művei*, 50., 30.

⁵¹ Lenin, "Távirat V. A. Antonov-Ovszejenkóhoz", *Lenin összes művei*, 50., 25.

⁵² Lenin, "G. I. Blagonravovhoz és V. D. Boncs-Brujevicshez", *Lenin összes művei*, 50., 21.

⁵³ Lenin, "V. A. Antonov-Ovszejenkóhoz és G. K. Ordzonikidzéhez", *Lenin összes művei*, 50., 37.

⁵⁴ Lenin, "N. P. Gorbunovhoz", *Lenin összes művei*, 50., 47.

⁵⁵ Lenin, "Távirat a Don-vidék Forradalmi Katonai Bizottságának elnökéhez", *Lenin összes művei*, 50., 51.

⁵⁶ Lenin, "Távirat V. A. Ovszejenkóhoz", *Lenin összes művei*, 50., 54.

⁵⁷ Lenin, "Távirat Irkutszkba", *Lenin összes művei*, 50., 56.

⁵⁸ Lenin, "A Művelődésügyi és a Köztársasági Vagyonkezelési Népbizottsághoz", *Lenin összes művei*, 50., 116.

⁵⁹ Lenin, "Távirat a hadra kelt sereghez", *Lenin összes művei*, 50., 12.

⁶⁰ Lenin, "Távirat az osztrogoszski szovjet elnökéhez", *Lenin összes művei*, 50., 20.

⁶¹ Lenin, "A. G. Sljapnyikovhoz", *Lenin összes művei*, 50., 95.

⁶² Lenin, "Távirat Sz. G. Saumjanhoz", *Lenin összes művei*, 50., 119.

⁶³ Lenin, "Mozgalmunk legfontosabb feladatai", *Lenin válogatott művei*, I., 100.

⁶⁴ Lenin, "Üdvözlés a magyar munkásoknak", *Lenin válogatott művei*, III., 57.

(A színész hirtelen megtorpan. Kiesik szerepéből és teljesen civil hangon szólal meg.)

Na jó, álljunk meg... Ez nem megy... Sajnálom, de nem... Edit, itt vagy?

(Itt az aktuális színház igazgatójának nevét mondja és a közönséget fürkészi, keresve a színház vezetőjét.)

Én ezt nem tudom tovább csinálni... Hát hülye vagyok én? Elment a józan eszem? Egy diktátorról játszom monodrámát, ráadásul munkásmozgalmi operettet?! Te jó ég! (A nézőkhöz fordul.) Tisztelt közönség, kérem, ne haragudjanak, nem tudom folytatni... Nagyon sajnálom, de képtelen vagyok tömeggyilkosokat eljátszani. Kérem, ne gondolják, hogy én (a színész bemondja a saját nevét.) Széles Tamás személyesen azonosulni tudok Leninnel vagy bármilyen diktátorral. Én csak egy színész vagyok... Ennyi volt... Nem megy... Aki akar, nyugodtan haza mehet... erről a baromságról ennyit... Azt hittem, el tudom játszani, de nem... (Csönd. Téblábol.)

Én komolyan próbáltam átélni Lenin forradalmi eszméit és megjelenteni a titkos szerelmét Inessza Fjodorovna Armanddal... annak ellenére, hogy Sztálinék Lenin összes leveléből kicenzúráztak mindnen szerelmes sort, próbáltam eljátszani a szörnyeteg emberi oldalát, de...

(Nagyobb szünetet tart, zavarban van, téblábol, hosszan gondolkodik, hogy mit is mondjon szegény nézőknek, elkezd leszedni a felragasztott Lenin bajuszt és szakállt.)

Tisztára olyan, mintha fel akartam volna menteni Lenint vagy a kommunistákat, pedig dehogya! Mondjuk, az Inessza dalok szépek voltak... Azt mondják a történészek, hogy Inessza Armand – egy igazi francia úrinő – évekig volt Lenin szeretője. Párizsban szomszédok voltak a *Rue Marie-Rose-on*⁶⁵, ott ismerkedtek meg. A szovjet környezetben nem sok ilyen nő mászkált Lenin körül. Inessza öt nyelven beszélt, virtuóz zongorista volt, állítólag Uljanov állandóan Beethoven, Sonata Pathétique-jét játszatta Inesszával...⁶⁶ A kortársak azt mondják, határtalan életszeretet és sárm sugárzott belőle.⁶⁷ Lenin menthetetlenül belehabarodott. Inessza pedig bálványozta őt és onnantól a legszűkebb környezetéhez tartozott.

Amikor Lenin és a felesége Párizsból elutaztak Krakkóba, Inessza követte őket, aztán később, 1917-ben Lenin és Inessza együtt utazott Párizsból Oroszországba, hogy közösen dolgozzanak a forradalom ügyéért.⁶⁸ Nincs konkrét bizonyíték, de Harrison Salisbury azt mondja, ez igazi *ménage á trois*, édeshármás volt, ráadásul Krupszkaja jóváhagyásával.. Lenin soha senkinek nem írt annyi levelet, mint neki. Nagyjából kilencvenöt levél... Soha senki mást nem tegezett a családtagjain kívül, egyedül Inesszát.⁶⁹ Hogy is mondta Charles Rappoport, kortárs francia kommunista

⁶⁵ Salisbury, Harrison E., *Black Night, White Snow: Russia's Revolutions 1905-1917*, Garden City, N.J.: Doubleday and Company, Inc., 1978., 229.

⁶⁶ Schenbohm, Richard, B., *Bolshevik Love*. <http://www.ncsociety.org/torchmagazine/schoen.pdf>

⁶⁷ Wolfe, Bertram D. *Three Who Made a Revolution: A Biographical History*, New York: Dell Publishing Co., Inc., 4th revised edition, 1964.

⁶⁸ Ulam, Adam B., *The Bolsheviks: The Intellectual and Political History of the Triumph of Communism in Russia*, New York: Collier Books, 1968.

⁶⁹ op. cit., Salisbury, Harrison E., *Black Night, White Snow: Russia's Revolutions*, 230.

politikus? "Lenin nem tudta levenni mongol szemét a kis francia dámáról." ⁷⁰ Valahogy így. ez Leninnek érzelmi forradalom is volt.

(Eszébe jut, hogy Nagyzezsda képe le van takarva, az asztalkához lép, leveszi a terítőt. Lerogy a karosszékbe és letakarja a saját fejét. Lassan, darabosan kezd el beszélni.)

Lenin volt az első politikus a világtörténelemben, aki maximálisan kiaknázta a lehetőséget: olyan klientúrával vette körül magát, amely mindenben tőle függött, a népet pedig teljes nyomorba és elnyomásba taszította. Jó, a maga nemében zseniális volt, csak ettől a zsenitől kijön az ember gálája. Hogy is mondtam, izé, mondta az előadás elején? "A parlament, a választások bábuk, játékszerek." Nahát ez rá tökéletesen érvényes volt. *(Leveszi a terítőt a fejéről, kezdi megtalálni a hangját.)*

Olyan egypártrendszer hozott létre, amely látszólag mindenben a nép akaratára és a nép felhatalmazására támaszkodott. Pedig erre csak azért volt szüksége, hogy minden döntésénél az emberek akaratára hivatkozhatson. Igazából csak alibinek kellettek. Így például, amikor valakit Szibériába küldött, könnyedén azt mondta, hogy a nép hatalmazta föl, meg, hogy a nép érdekeit szolgálja.

Megszüntette a nemesek kiváltságait. Jó. Elméletileg bárki felemelkedhetett, bárkiből bármi lehetett. Hiszen egy köztörvényes bűnöző, Sztálin is milyen sokra vitte, vagy a primitív és tanulatlan Hruscsov. Persze a gyakorlatban a párt szűk döntéshozó és a hatalmat gyakorló csoportja nagyon is zárt volt. Tagjait Lenin teljes bizonytalanságban tartotta. Nagy kiváltságokat és előjogokat kaptak, de csak addig élvezhették mindezt, amíg hűségesen azt és úgy csinálták, amit és ahogy Lenin mondott. Leninnek nem tehetséges proletároknak volt szüksége, dehogyan is. Csak olyanok lehettek a káderelit tagjai, akik először is: lojálisak, másodsor: lojálisak, harmadszor: lojálisak voltak. Ha valaki tehetséges volt vagy különösen értett valamilyen szakterülethez, az veszélyes riválisnak, potenciális konkurrenciának számított.

Lenin mindig a népről, a munkások érdekeiről meg felemelkedésükről papolt, pedig őt kizárólag a hatalom megszerzése és megtartása érdekelte. Valójában nem voltak sem ideológiái, sem eszméi, sem kulturális, sem nemzeti szempontjai, mélyen belül csak egy motivációja volt, a hatalom és a pénz. Ha egyáltalán beszélhetünk bármilyen érdekről Leninnel kapcsolatban, akkor az nem a munkásosztály felemelkedése, hanem csak és kizárólag a személyes érdeke volt. És ez tökéletesen igaz volt minden utódjára is.

Persze, most joggal kérdezhetnék meg tőlem, mégis hogy voltak képesek a szolgálatukba állítani és abban megtartani másokat, hogyan tudtak ilyen hatalmas és évtizedekre bebetonozott diktatúrát létrehozni és fenntartani? A válasz végtelenül egyszerű: úgy, hogy le- és megfizették a klientúrát.

Egyetlen politikus sem képes egyedül hatalomhoz jutni vagy hatalomban maradni. Csak akkor tudja ezt megtenni, ha megtalálja a megfelelő embereket, akik hatalomhoz segítik és megtartják abban. Minden diktatúrának szüksége volt és van kisebb-nagyobb érdekkörre, klientúrára, akik segítik, védik és hűek hozzá.

Cserébe olyan anyagi és hatalmi lehetőségekhez jutnak, amihez máshogyan nem juthatnának. Minden politikus annál tovább tud hatalomban maradni, minél tovább képes lekenyerezni a klientúráját. Lenin politikai, még egyszer, szigorúan csak

⁷⁰ https://www.rbth.com/arts/history/2017/06/03/revolutionary-love-lenins-amorous-triangle-with-his-wife-and-mistress_773225

politikai zsenije épp ebben rejlett. Minden magántulajdont és vagyont állmosított. Kifelé azt hirdette, hogy ezzel a vagyonnal immár a nép rendelkezik, a valóság azonban az volt, hogy a szűk vezető elit rendelkezett vele. Az úgynevezett orosz burzsoázia teljes vagyona csak arra kellett, hogy a klientúrát és rajtuk keresztül a hatalmon maradást finanszírozni lehessen.

(A színész leveszi Lenin zakóját és meglazítja nyakkendőjét.)

A dolog jellegéből következik, hogy minél kevesebb embert kell megfizetni, azok annál többet kaphatnak és annál inkább érdekükben áll támogatni a hatalmon lévő politikust, elvégre a személyes jólétük és gazdagságuk függ tőle. Megintcsak Lenint igazolja, hogy úgy tudott minden hatalmat magához ragadni, hogy közben a proletárdiktatúra és az állami tulajdon eszméje által megszerezte az összes, de tényleg az ország összes vagyonát. Ezért tudott szinte megdönthetetlen hatalmi berendezkedést létrehozni!

Látom, nem hisznek nekem. Jól van, nem baj, mondom tovább. Az előadásnak már úgyis annyi, hadd mondjam el legalább a személyes véleményemet.

Lenin általános választójogot vezetett be. Minden nagykorú állampolgár szavazhatott, na de kire? Csak a párt, a hatalom helyi embereire. A főtitkárt vagyis a hatalom igazi birtokosát csak a szűk pártelithez tartozó, magas beosztású funkcionáriusok szűk köre választotta, az ő hűségük azonban busásan meg volt fizetve.

Persze az is az igazsághoz tartozik, hogy ez nem csak a diktatúrákban van így, hanem valamennyi ország és államforma választási rendszere – valljuk be – erre épül. A lakosság helyi vezetőket, max. középvezetőket választ, a hatalom igazi vezetőit mindig egy szűk pártelit jelöli és választja meg. Például az Amerikai Egyesült Államokban – ami még Lenin szerint is a tőkés demokrácia mintája – szintén nem a lakosság választja meg az elnököt, hanem a pártok jelöltjei közül a befolyásosak szűk csoportja, az Elektori Kollégium szavaz hatalmat neki. A díszletek és az ideológia más, de a rendszer, lényegét tekintve pontosan ugyanaz, mint a Szovjetunióban volt. Minden állampolgár elhiszi, hogy a szavazata fontos – hiszen szüntelenül ezt kommunikálják a politikusok –, pedig csak azért mondják, mert ezzel hitetik el a választóval, hogy van szabadsága választani és befolyásolni a politikai életet. A valóságban azonban mindig úgy rajzolják meg a választókerületeket, hogy a lakosság eleve csak a lojális képviselőkre szavazhasson, a lojálisak pedig olyan közép- és felsővezetőket választanak, akik megfelelő előnyökhöz juttatják őket.

(Kicsit elakad, szünetet tart.) Mit csináljunk? Maradt még egy-két munkásmozgalmi dal, amit Leninként el kellett volna énekelnem, úgyhogy ha nem bánják, improvizálok az egyikre egy ide illő dalszöveget.

(Mintha ott helyben találná ki a dalszöveget, kicsit meg-megkésve, de rátalálva a ritmusra és a rímekre, kezdi énekelni. A dal végére már újra előadóvá válik.)

7. betétdal

Dal a választásról

Azt hiszed, hogy választhatsz, de nincs kezeden döntés,
Azt hiszed, hogy van szavad, pedig csak bábu vagy.
Azt hiszed, hogy engedik, hogy bármit is eldöntsél,
Azt hiszed, a voks tiéd és így leszel szabad.

Rfr.

Láss végre tisztán lásd a helyzetet,
Választásaal nyerni nem lehet,
Ám ha van ember, akit megfizetsz,
Én mondom, akár miniszterelnök is lehetsz.

Híveket szerezni könnyű, nem kell más, csak lóvé,
Dús előny és nagy szavak, s a népet megnyered.
Míg fizetsz a szűk elitnek, nincs miért aggódni,
Hogyha kéred, tűzbe mennek érted és veled!

Rfr.

Láss végre tisztán lásd a helyzetet,
Választásaal nyerni nem lehet,
Ám ha van ember, akit megfizetsz,
Én mondom, akár miniszterelnök is lehetsz.

Ámde, hogyha elfogyna a zsebedből a manna,
Meglehet, hogy hirtelen nagyon magad maradsz.
De míg embered a pénzét rendszeresen kapja,
Tán az ország elbukik, te fölfelé haladsz!

Rfr.

Láss végre tisztán lásd a helyzetet,
Választásaal nyerni nem lehet,
Ám ha van ember, akit megfizetsz,
még miniszter... még miniszter...
sőt akár miniszterelnök is könnyen lehetsz!

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom valójában nem szabadságharc volt. A vezetők közül igazából senkit sem érdekelt a proletariátus sorsa vagy a nép felemelkedése, ezek csak szólamok. Azért tudták elfoglalni a Téli palotát és a hadsereg azért állt át, mert Miklós cár kincstára kiürült és nem tudta fizetni a támogatóit, akik közül mindig és minden korban az erőszakszervezetek az elsők, a katonaság és a rendőrség. Lenin igazából csak azért tudott hatalomra jutni és hatalmon maradni, mert ezt mindenkinél jobban tudta. A későbbi szovjet vezetők is így tettek. Egyedül Hruscsov volt az, aki nem fizette meg az elitet, sikeresen meg is puccsolták. Ja, meg Gorbacsov bukott még bele, akinek szintén elfogyott a pénze, ezért kénytelen volt beengedni a tőkét, de még így sem tudott elég forrást előteremteni, hogy tovább fizesse az elitet.

Ha most itt a Kugler Art Szalonban (*a színész a színház vagy aznap esti játszóhely nevét mondja.*) hatalmat szeretnék szerezni Önök fölött, két lehetőségem volna. Az egyik, hogy Önök közül három-négy nézőnek pénzt adnék és ők segítenének meggyőzni a többieket a támogatásomról. A másik módszer, hogy ugyanazoknak fegyvert adnék a kezébe. Az utóbbi gyorsabb, de ha meg akarnám tartani a hatalmamat Önök fölött, akkor miután fegyvert adtam az embereimnek, minél hamarabb pénzt is kellene adnom nekik. Ne gondoljanak eget verő összegekre, csak annyit kellene adnom, hogy több legyen nekik, mint a többieknek. A dolog mindaddig hatékony és működőképes lenne, amíg fizetni tudok. Na, Lenin tulajdonképpen ezt

csinálta. Probléma csak akkor lenne, ha valaki Önök közül rámlicitálna és többet fizetne az embereimnek. Gyorsan a fegyver másik végén találnám magam.

Ha ez elkerülhetetlenné válna, tudják mit csinálnék? Azonnal betegnek vagy bolondnak tettetném magam. Még soha nem láttam ezt jól megrendezve, egyetlen Hamlet előadásban sem – valamiért a rendezők nem akarják érteni –, pedig Hamlet csak és kizárólag azért tette az örültet, hogy Claudius elhiggye, hogy nem riválisa, nem akar trónra kerülni. Pedig dehogynem, csak annyira fél a szerencsétlen, hogy beszélni sem mer róla, még monológban sem! Az egész darabban, egyetlen egyszer, ha jól emlékszem, a III. felvonásban mondja Claudiusról, hogy: *"ide csöppent, tróntaléptem és reményim / Közé"*. Édes Hamlet... csak túl akarta élni. Én is rögvest betegem jelentenék, különben kinyírnának.

Kanyarodjunk vissza a Téli Palotához és az Aurora cirkálóhoz. Akkor, 1917 őszén, a cári hadsereg nem állította meg a felkelőket. Nem azért, mert hatott rájuk a nép érdeke, a demokrácia vagy akár Marx és Engels fennköltnek tetsző ideológiája, hanem mert a cár nem fizette meg kellőképpen a hedsereget. Addig a katonaságnál rendszeresítve volt a napi vodka fejadag... Igen, kicsit vicces, de így volt. Viszont a cár elkövette azt a baklövést, hogy betiltotta a hadseregben a vodkázást. No, a derék honvédek azonnal oda húztak, ahol inni kaptak. Kerenszkij – aki a cár uralmát megdöntötte – szintén hibázott, demokratikus kormányt alakított, mi több el is hitte magának, hogy ez működni fog. Lenin már ott toporgott a nyomában és ő nem követett el ilyen hibákat.

Igazság szerint a N. O. Sz. F. nem az igazságérzet mentén szerveződött. Azért tudott kirobbanni, mert kiürült a kincstár és az uralkodó többé nem tudta meg-és lefizetni a hadsereget. Persze a forradalmárok személyes, karizmatikus képessége is kell, hogy az emberek elégedetlenségérzetét addig fokozza, míg tömegesen az utcára tudja vinni őket, de ez csak akkor lehetséges, ha az államkincstár kiürült. Igazság szerint nincs is olyan, hogy politikai válság... csak gazdasági válság van, ami azonnal hatalmi válságot is jelent. Aki ilyenkor résen van és van kurázsija, elég meggyőző ereje, meg némi pénze, az könnyen hatalomhoz juthat.

Hogy is mondta Hermann Göring? "A nép természetesen nem akar háborút (...), azonban (...) az embereket (...) roppant könnyű belevinni (...), akár demokrácia van, akár diktatúra; parlamentáris rendszer vagy kommunista diktatúra (...). Csak azt kell mondani a népnek, hogy megtámadják az országot."

Ha most megragadnám Önök, a nézők fölötti hatalmat, azonnal létrehoznék egy szűk elitet, mondjuk Ön lenne a helyettesem (*Rámutat két nézőre.*) és Ön a belbiztonsági miniszterem. Önöket jól megfizetném, cserébe állandóan mellettem szónokolnának, a katonaságom támogatásával. A hadsereg monjuk Ön és Ön lenne (*ismét két nézőre mutat*), akiket szintén megfizetnék. Igaz, hogy öten állnánk szemben... mennyien is vagyunk itt? (*Számol. Ha nagy a nézőtér akkor nagyjából saccol a férőhely és az elfoglalt székek alapján.*) Vagyunk nagyjából huszonhatan. Könnyedén uralkodni tudnánk a többiek fölött. Leninhez hasonlóan, először elkoboznám mindenüket, hivatkozva arra, hogy az elődeim kifosztották az államkincstárat, üres a kassza. Persze nemzeti ügyként adnám elő a dolgot, a haza megmentésére hivatkozva és külső ellenségképet generálnék, mint Lenin a tőkés imperializmussal.

Például, azt mondanám, hogy ha nem adják oda a pénzüket, akkor a jobb oldalon lakó szomszédok – akikkel régóta rossz viszonyban vagyunk, mert nem szeretik, hogy itt színházi előadásokat tartunk esténként – be fognak törni és el fogják foglalni a Kuglert és elveszik mindenünket. (*Az aktuális játszóhely nevét mondja. A színész itt hivatkozhat a legközelebbi színházra vagy a körülményeknek megfelelően valamilyen*

realis vagy vicces ellenségképre.) Ahhoz, hogy erősebb zárat tehessek a bejárati ajtóra, esetleg az egyik fegyveresemet oda is állíthassam örködni, ahhoz az Önök pénzére van szükség. Teljesen logikus, nem?

Mikor a pénzt odaadták, a nagyobbik részét megtartanám magamnak és azonnal pizzát rendelnék meg egy csomó sört. A kisebbik részéből fizetném a négy emberemet, meg kapnának a sörömből. A sört meginnánk, Önök pedig megkapnák a pizza szélét, mert azt nem szeretem. Aztán azt mondanám Önöknek, hogy muszáj rendszeresen fizetniük nekem – ezt hívják adónak és járuléknak –, hogy ne csak a zárat tudjam megvenni, hanem tartósan garantálni tudjam a biztonságukat és jól tudjam tartani Önöket.

(A dal első versszaka alatt kihívja a két nézőt, akiket hadseregnek kiválasztott és egy-egy fegyvernek látszó tárgyat, saprűt, partvist ad a kezükbe és a közönségre irányítja a végüket.)

8. betétdal

Jólét lesz

Jólét lesz, a szavamat adom!
Büszkeséggel nézhet ránk a nagyvilág!
Vívmányunk a nép többségén nyugvó hatalom,
Általános boldogság.

Demokrácia van, népöröm!
A jobb szomszédot kéne csak kinyírni már,
Majd ha látom, öklömmel a képét betöröm,
Ellenségünkért nem kár!

Rfr.
Szabad választáson győztem,
Hatalmam a néptől ered,
Többet senki ne akarjon tőlem,
Ha lesz pénz, majd lehet!

Csoportosulni – azt nem lehet!
Bezárom a vécébe, ha agitált!
Nemzeti eledelünk a pizza... széle lett,
Hazánk végre naggyá vált!

Rfr.
Szabad választáson győztem,
Hatalmam a néptől ered,
Többet senki ne akarjon tőlem,
Ha lesz pénz, majd lehet!

(Megköszöni a nézőknek a statisztálást, aztán elveszi tőlük a seprűt, partvist. A következő bekezdés szövegét mindig az aktuális játszóhely és nézőszám függvényében kell átírni.)

Számoljunk egy kicsit. Kerekítsünk... mondjuk, hogy huszonöten vagyunk és mindenkiél van 30.000.- Ft. Ebből mindenkitől elvennék 20.000.- –ret, Önöknél maradna fejenként 10.000.-, hogy ne haljanak éhen, mert akkor nem termelnek nekem adót. Természetesen mi öten nem fizetnénk be semmit, de így lenne 400.000.- Forintom. A két minszteremnek adnék fejenként, mondjuk 20.000.- –ret, így kétszer annyijuk lenne, mint a többségnek és boldogok lennének. A hdseregemnek is adnék fejenként 10.000.- –ret, amivel ők is jól járnának és még motiválnám is őket, mert volna hová fejlődniük. Tudnák, ha lojálisak maradnak, még akár miniszter is lehetne belőlük és akkor sokkal többjük lenne! Nekem így maradna 360.000.- Forintom. Ha ezt a rendszert az adókkal, járulékokkal, illetékekkel és egyéb bevételi forrásokkal – mondjuk pénzt szednék a víz, a wc, áram, satöbbi használatáért – állandósítani tudnám, komoly és rendszeres bevételekre tennék szert, amiből mondjuk több pizzát és sört rendelnék, meg az ebay-ról egy csomó mindent, ja, és megvásárolnám a bal oldali szomszéd lakását, hogyha ne adj' Isten valami baj történne, legyen hova menekülnöm. Csak a biztonság kedvéért.

Higgyék el, mindez tökéletesen működne mindaddig, amíg a négy emberemnek tudnék adni sört meg pénzt. Persze, ehhez az is kellene, hogy csak négy emberem legyen, mert minél több támogatót kellene fizetnem, annál kevesebbet tudnék szétosztani közöttük és annál kevésbé lennének lojálisak. Mi történne akkor, ha elfogy a pénzük... mármint a pénzem?

Mondjuk jelzalog hitelt vennék fel a Kuglerra. Vagy mondjuk becsöngethetnék a jobb oldali szomszédhoz – akivel fenyegetőztem – és fűt, fát ígérve kölcsön kérnék tőle egy nagyobb összeget, amit persze sosem fizetnék vissza. A nagy részét zsebre vágnám, kisebb részéből tovább fizetném az embereimet, és azért Önök is kapnának valamit, mondjuk kicsit feljebb csavarhatnám a fűtést, vagy beengedhetnék egy kis friss levegőt a szobába (*vagy a színházterembe*), esetleg – de csak ha másogy nem lehet nyugalmat teremteni – kaphatnának egy pogácsát és egy üdítőt.

Ilyenkor, amikor nagy kegyesen megengedném, hogy jobban érezzék magukat, választásokat is tartanék, amit persze én nyernék meg, mert olyan választási szabályokat hoznék.

Például a négy lakószoba szerint (*Ismét a játszóhely viszonyai szerint mond helyiségeket*) négy választókerületre osztanám Önöket. A négy emberem lenne az a négy jelölt, akikre Önök szavazhatnának a négy szoba szerint, aztán a csúcsvezetőt, engem már nem Önök, hanem ez a négy ember választhatna meg. Sajnos az is szükséges lenne, hogy a négy emberemet jól megfigyeljem és időnként, amikor látom, hogy beleszoktak a sörözésbe és pizzázásba, lecseréljem és mindenüket elvegyem, kicsit meg is büntessem – mondjuk bezárnám is őket egy időre a wc-be –, hogy senkinek még csak eszébe se jusson a helyemre törni. Így félnének és csak azon dolgoznának, hogy mindig lojálisak legyenek. Kétségem sincs, hogy megválasztanának újra, hiszen tőlem kapnák a pénzt és a sört. Ja, és persze, ha valaki Önök közül lármázna vagy szót emelne, esetleg tehetséges vagy karizmatikus ember lenne, azt is menne a wc-be.

Lenin mestere volt a válsztások elcsalásának. Ha pedig változnának az Önök erőviszonyai, én rugalmasan úgy változtatnék a választási szabályaimon, hogy Önök demokratikusnak érezzék, de akkor is én nyerjek. Lenin, Marxra hivatkozva, korábban azt mondta, a felkelés művészet. Lenin nagy művész volt. Valóban művészi érzékkel maradt hatalmon és vásárolta meg a nélkülözhetetlen támogatók csoportját. Majdnem mindenkorra bebetonozta a kommunista uralmat, de csak majdnem.

Mert mi történne, ha tovább gondolnám a Kugler Art Szalon (*vagy az aktuális játszóhely*) szocialista és népi demokratikus forradalmi kormányzását? Önök egyre

szegényebbek lennének, ami által csökkenne az általam beszedhető adó. Amit – be kell vallanom – nehezen viselnék, hiszen annyi mindent szeretnék még megvásárolni. Kénytelen lennék felemelni az adókat és újabb és újabb jogcímeken újabb és újabb járulékokat kivetni vagy egyszerűen államosítani az Önök magántulajdonát, hogy bevételhez juthassak a hatalmam fenntartásához. Azonban, abban az ütemben, ahogy Önök szegényednek, egyre kevésbé lesznek érdekeltek a munkavégzésben és az adófizetésben, hiszen nem nagyon látnák a munkájuknak semmi gyümölcsét. Ideig-óráig ugyan orvosolni tudnám bajt, némi juttatással meg vaskos ideológiával, de aztán elkövetkezne az az idő, amikor gazdaságilag fenntarthatatlanná válna a rendszer, amikor Önök elveszítenék potenciális befizető képességüket. Akkor pedig... jönne valaki Önök közül, aki könnyedén megdöntené a hatalmammat. Nagyjából – persze végtelenül leegyszerűsítve – ez történt a Szovjetunióban.

Mégis mit lehet tenni Lenin... bocsánat, mit lehetett volna tenni Lenin és örökösei ellen? Nem ideológiailag kellett volna győzködni, mert a valóságban a politikában nincs semmiféle ideológia, sem ilyen vagy olyan oldal, csak a vezető személyes érdeke, ami mindig és kivétel nélkül a pénz és a hatalom felé mutat.

Talán valahogy meg lehetett volna értetni vele és a szűk elittel, hogy minél nagyobb a lakosságon a teher, minél nagyobbak az adók, a járulékok – ami a közgazdászok szerint egyébként minden diktatúra egyik tünete – a lakosság annál kevésbé lesz érdekelt a munkában, annál kevesebbet tud és akar befizetni az államkasszába. Talán-talán valahogy meg kellett volna értetni vele, hogy egy szűk elit helyett nagyobb támogatói körre hagyatkozzon. Igaz, hogy így fejenként kisebb összegeket lehet zsebre tenni, viszont a rendszer nagyon hosszú távon fenntartható, mert az embereknek, akik végülis a rendszer fenntartásához szükséges javakat megtermelik lesz mozgásterük, valódi versenyben érvényesülhetnek, ahol nem csak a protekcionizmus, hanem mondjuk a személyes képességek és a tehetség is számít valamit. Ugyanis, ha a támogatók számát bővíti a hatalom, akkor – megint csak a közgazdászok szerint – ezzel arányosan csökkenhetnek az adók, igaz, hogy több pénz megy el a közjóra, de cserébe nő a termelékenység, javulnak a gazdasági mutatók, az embereknek kedvük lesz dolgozni, mert látják, hogy gyümölcse is van és ha csak maximum egy-két évtizedre is, de valóban fejlődésnek indulhatott volna szegény oroszok.

Milyen jó, hogy eltelt harminc év a rendszerváltás óta! Milyen jó, hogy nekünk nem kell már diktatúrában élnünk! Milyen jó, hogy szabad választások vannak, hogy a mi hazánkban demokrácia van... Milyen jó, hogy én csak egy színész vagyok!

Persze Lenin még mindig nincs eltemetve... 1924-ben bebalzsamozták és azóta is ott fekszik a szarkofágban, közszemlére téve. Mintha csak aludna. Mint Hófehérke, aki várja, hogy megérkezzen az ő hercege és szerelmes csókjával életre keltse. Lehet, hogy nem véletlenül csókolták egymást szájon a kommunista vezetők... Fúj... Ha feltámadna, én sem tehetnék mást, kénytelen lenné őrültnek tettetni magam, mint szegény Hamlet.

9. betétdal Tettetni magunk

Lenintől megtanulhatom,
Hogy nincsen ingyen hatalom,
Ki nagyra tört, mindent akar!
Az ismeretlen lekiismeret
Szívében nem kavart vizet,

S ez senkit sem zavar.

Mindegy, hogy burzsoá, demokrata,
Ugyanolyan politika
Ad felhatalmazást,
Az ember néz, hogy mégis mit tehet
És nem talál jó érveket,
S nem nyer vigasztalást.

Sosem hagy el a szép remény,
Hogy lesz még szőlő, s lány kenyér,
Amit talán meg is kapunk.
De addig, bárhogyan vagyunk,
Muszáj egy kicsit játszaniunk,
S bolondnak tettetni... tettetni... tettetni magunk!